

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
WYDZIAŁ HISTORII I NAUK SPOŁECZNYCH
INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ROCZNIKI
DZIEJÓW SPOŁECZNYCH
I GOSPODARCZYCH

ZAŁOŻONE PRZEZ
FRANCISZKA BUJAKA I JANA RUTKOWSKIEGO

TOM LXXXVI – ZA ROK 2024

POZNAŃ–WARSZAWA 2024

**ROCZNIKI
DZIEJÓW SPOŁECZNYCH
I GOSPODARCZYCH**

THE POZNAŃ SOCIETY FOR THE ADVANCEMENT OF THE ARTS AND SCIENCES
SECTION OF HISTORY AND SOCIAL SCIENCES
IN CO-OPERATION WITH
THE INSTITUTE OF HISTORY POLISH ACADEMY OF SCIENCES

SOCIAL AND ECONOMIC HISTORY ANNALS

ESTABLISHED BY
FRANCISZEK BUJAK AND JAN RUTKOWSKI

VOL. LXXXVI – 2024

POZNAŃ–WARSZAWA 2024

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
WYDZIAŁ HISTORII I NAUK SPOŁECZNYCH

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ROCZNIKI
DZIEJÓW SPOŁECZNYCH
I GOSPODARCZYCH

ZAŁOŻONE PRZEZ
FRANCISZKA BUJAKA I JANA RUTKOWSKIEGO

TOM LXXXVI – ZA ROK 2024

Redaktor/Editor-in-Chief
Natalia Jarska

POZNAŃ–WARSZAWA 2024

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
THE POZNAŃ SOCIETY FOR THE ADVANCEMENT OF THE ARTS AND SCIENCES

GŁÓWNY REDAKTOR WYDAWNICTW PTPN / DIRECTOR OF THE PUBLISHING HOUSE
Jakub Kepiński

INSTYTUT HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA POLSKIEJ AKADEMII NAUK
THE TADEUSZ MANTEUFFEL INSTITUTE OF HISTORY POLISH ACADEMY OF SCIENCES

KIEROWNICZKA DZIAŁU WYDAWNICZEGO IH PAN /
CHAIRWOMAN OF THE PUBLISHING DEPARTMENT

Katarzyna A. Chmielewska

RADA REDAKCYJNA / EDITORIAL BOARD

Andrzej Chwalba (Instytut Historii UJ), Padraic Kenney (Kentucky University), Tomáš Klír (Uniwersytet Karola w Pradze), Michał Kopczyński (Wydział Historii UW), Krzysztof Mikulski (Instytut Historii i Archiwistyki UMK), Zsuzsanna Varga (ELTE Budapest), Susan Zimmermann (Central European University)

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL COMMITTEE

Natalia Jarska (redaktor naczelna; IH PAN; XX w.), Piotr Guzowski (zastępca redaktora; Wydział Historii Uniwersytetu w Białymstoku; średniowiecze), Paweł Grata (Instytut Historii Uniwersytetu Rzeszowskiego; XX w.), Edmund Kizik (Instytut Historii Uniwersytetu Gdańskiego, nowożytność), Elżbieta Kościak (Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego; XIX–XX w., demografia historyczna), Cezary Kukło (redaktor statystyczny; Wydział Historii Uniwersytetu w Białymstoku; nowożytność, demografia historyczna), Cecylia Leszczyńska (Wydział Nauk Ekonomicznych UW; XIX–XX w.), Krzysztof A. Makowski (Instytut Historii UAM; XIX w.), Michał Przeperski (sekretarz redakcji; IH PAN; XX w.), Rafał Brodacki (asystent sekretarza redakcji; IH PAN)

Adres Redakcji / Address of Editor-in-Chief

Instytut Historii PAN

Rynek Starego Miasta 31

00–272 Warszawa

tel. (48 22) 831 02 61, fax (48 22) 831 36 42

e-mail: rdsg@ihpan.edu.pl

Redakcja i korekta tekstów w j. polskim

Jolanta Rudzińska

Redakcja i korekta tekstu w j. angielskim

Grażyna Waluga

Tłumaczenie dodatków na j. angielski

Alicja Rudzińska

Czasopismo recenzowane

Wersja elektroniczna jest wersją referencyjną czasopisma

Tomy w formacie pdf znajdują się na stronie internetowej: www.rdsg-ihpan.edu.pl;
ponadto angielskie streszczenia są zamieszczane na stronie "The Central European Journal of Social Sciences and Humanities" (<http://cejsh.icm.edu.pl>)

eISSN 2450–8470

pISSN 0080–3634

Printed in Poland

nakład 150 egz., wydanie I

Poznań–Warszawa 2024

Wylączny dystrybutor

Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk

dystrybucja@ptpn.poznan.pl

SPIS TREŚCI (CONTENTS)

ARTYKUŁY (ARTICLES)

Marcin Danielewski, <i>Archeologia ludności wiejskiej wczesnośredniowiecznego władztwa Piastów w świetle najnowszych badań. Problemy badawcze i postulaty na przyszłość</i>	7
(The Archaeology of the Rural Population of the Early Medieval Piasts' Rule in the Light of Recent Research. The Research Questions and the Postulates for the Future)	41
Zbigniew Witczak, <i>Młyny w dobrach opactwa kanoników regularnych z Żagania do początku XVI wieku</i>	47
(The Mills as Part of the Goods of the Abbey of Canons Regular of St. Augustine in Żagan Until the Beginning of the 16 th Century)	73
Jarosław Pietrzak, <i>Aparat administracyjny dóbr jarosławskich królowej Marii Kazimierzy d'Arquien Sobieskiej w latach 1697–1699: ludzie – funkcje – sieci kontaktów</i>	75
(The Administrative Apparatus of the Goods of Jarosław Belonging to Marie Casimire d'Arquien Sobieska in the Years 1697–1699: the People – the Functions – the Network of Contacts)	103
Mateusz Wyżga, <i>Poddaństwo jako mechanizm rynku pracy w Rzeczypospolitej przed-rozbiorowej</i>	105
(The Serfdom as a Labour Market Mechanism in the Pre-Partition Poland)	133
Zachary Mazur, <i>Tax Evasion in Post-Imperial Silesia: the Pless Administration vs the Polish Government</i>	135
(Uchylanie się od płacenia podatków na postimperialnym Śląsku: dyrekcja ks. Pszczyńskiego kontra rząd Polski)	160
Kamil Weber, <i>W Berglager i Stadtlager – dzieje polskich jeńców wojennych w Oflagu XII A Hadamar</i>	163
(In Berglager and Stadtlager – the History of the Prisoners of War in Oflag XII A Hadamar)	194
Piotr Koryś, Maciej Grabski, <i>Wojna światów? Wpływ transformacji systemowej na kariery elit związków zawodowych OPZZ i NSZZ „Solidarność” z lat 1980–1986: ujęcie prozopograficzne</i>	195
(The War of the Worlds? The Influence of the Systemic Transformation on the Careers of the Elite of Trade Unions the All-Poland Alliance of Trade Unions (OPZZ) and the Independent Self-Governing Trade Union “Solidarity” (NSZZ “Solidarność”) from 1980–1986: the Perspective of Prosopography)	220

Jakub Kujawa, <i>Bomby ekologiczne jako kłopotliwa spuścizna po działalności zakładów przemysłowych PRL</i>	223
(The Ecological Time Bombs as Troublesome Legacy of the Industries in the Polish People's Republic)	256
Izabella Bukraba-Rylska, <i>Od historii ludowych do historii witalistycznej. Perspektywa socjologii</i>	259
(From the People's History to the Vitalistic History. The Sociological Perspective) . . .	290
ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE (ARTICLES REVIEWS AND REVIEWS)	
Krzysztof A. Makowski, <i>Wyparte historie? Refleksje wokół książki „Wyparte historie. Antysemityzm na Uniwersytecie Poznańskim w latach 1919–1939” (red. Maciej Michalski, Krzysztof Podemski, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2022, ss. 700)</i>	293
(The Repressed Stories? The Reflections on the Book <i>Wyparte historie. Antysemityzm na Uniwersytecie Poznańskim w latach 1919–1939</i> , ed. Maciej Michalski, Krzysztof Podemski, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2022, 700 pp.)	307
Tomasz Flasiński, <i>Słoń a kwestia rewolucyjna, czyli fakty i mity w nowej książce Marcina Zaremby</i>	311
(The Elephant and the Issue of Revolution, or the Facts and Myths in the New Book of Marcin Zaremba)	325
Barbara Wywiad, <i>Fenomen szkoły historii społeczno-gospodarczej Franciszka Bujaka</i> , Kraków 2023 (Cecylia Leszczyńska)	327
LISTA RECENZENTÓW WSPÓŁPRACUJĄCYCH Z RDSG (COLLABORATING REVIEWERS)	333
WYKAZ SKRÓTÓW (LIST OF ABBREVIATIONS)	335

LISTA RECENZENTÓW WSPÓŁPRACUJĄCYCH Z RDSG

Boroda Krzysztof	– WHiSM, Uniwersytet w Białymstoku, średniowiecze
Buko Andrzej	– IAE PAN, archeologia
Caban Wiesław	– IH UJK, XIX w.
Chumiński Jędrzej	– Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, historia PRL
Datner Helena	– ŻIH, XIX–XX w., historia Żydów
Epsztein Tadeusz	– IH PAN, XIX w.
Fihel Agnieszka	– OBM UW, demografia historyczna
Franaszek Piotr	– IH UJ, XIX w.
Główka Dariusz	– IAE PAN, historia nowożytna
Hałagida Igor	– IH UG, historia społeczna
Janicki Tadeusz	– WH UAM, XX w.
Janowski Maciej	– IH PAN, XIX w.
Jurkiewicz Jan	– WH UAM, XX w.
Kaliński Janusz	– SGH, historia PRL
Kąkolewski Igor	– Centrum Badań Historycznych w Berlinie, historia nowożytna
Kochanowski Jerzy	– IHS UW, historia PRL
Kofman Jan	– Uniwersytet w Białymstoku, ISP PAN, historia okresu międzywojennego
Kopczyński Michał	– WH UW, Muzeum Historii Polski, historia nowożytna
Kowal Stefan	– IH UAM, XX w.
Kriegseisen Wojciech	– IH PAN, historia nowożytna
Landau-Czajka Anna	– IH PAN, XIX–XX w.
Molik Witold	– IH UAM, XIX w.
Poniat Radosław	– WHiSM, Uniwersytet w Białymstoku, średniowiecze
Przeniosło Marek	– IH UJK, historia I wojny światowej
Słoń Marek	– IH PAN, średniowiecze

Stola Dariusz	– ISP PAN, Collegium Civitas, historia PRL
Tymiński Maciej	– WNE UW, historia PRL
Wiślicz Tomasz	– IH PAN, historia nowożytna
Zaremska Hanna	– IH PAN, średniowiecze, historia Żydów
Zasztowt Leszek	– IHN PAN, historia nauki

WYKAZ SKRÓTÓW

Wydawnictwa źródłowe

AGZ	– <i>Akta grodzkie i ziemskie</i>
KDMaz.	– <i>Kodeks dyplomatyczny Księstwa Mazowieckiego</i> , wyd. J.T. Lubomirski
KDMłp.	– <i>Kodeks dyplomatyczny Małopolski</i>
KDP	– <i>Kodeks dyplomatyczny Polski</i>
KDŚl.	– <i>Kodeks dyplomatyczny Śląska</i>
KDW	– <i>Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski</i> , t. 1–5, wyd. I. Zakrzewski, F. Piekosiński, od t. 6, wyd. A. Gąsiorowski [i in.]
MPH	– <i>Monumenta Poloniae historica</i>
MPH s.n.	– <i>Monumenta Poloniae historica</i> , series nova
MRPS	– <i>Matricularum Regni Poloniae summaria</i>
PU	– <i>Pommerellisches Urkundenbuch</i>
PrU	– <i>Preussisches Urkundenbuch</i>
VC	– <i>Volumina Constitutionum</i>
VL	– <i>Volumina legum</i>
ZDM	– <i>Zbiór dokumentów małopolskich</i>

Czasopisma i wydawnictwa seryjne

Annales H.S.S.	– „Annales. Histoire, Sciences Sociales”
CPH	– „Czasopismo Prawno-Historyczne”
Dz. U.	– Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
KH	– „Kwartalnik Historyczny”
KHKM	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
PH	– „Przegląd Historyczny”

-
PSB	– <i>Polski słownik biograficzny</i>
RAU whf	– Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Filozoficzny
RDSG	– „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
SPPP	– Starodawne Prawa Polskiego Pomniki
St. Źródł.	– „Studia Źródłoznawcze”

Archiwa i biblioteki

AAN	– Archiwum Akt Nowych w Warszawie
AGAD	– Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
ANK	– Archiwum Narodowe w Krakowie
AP	– Archiwum Państwowe
BCz	– Biblioteka Książąt Czartoryskich – Muzeum Narodowe w Krakowie
BJ	– Biblioteka Jagiellońska
BKórn	– Biblioteka Kórnicka Polskiej Akademii Nauk
BN	– Biblioteka Narodowa
BOss	– Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
BPAU i PAN Kr	– Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie
BUW	– Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie
ZNiO	– Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Wrocławiu

ISSN 0080-3634